

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH "BiH na ispitu zrelosti"

Volfgang Petric, Visoki predstavnik za BiH, u intervjuu za "Nezavisne" priznaje da je jos zabrinut za sudbinu Bosne i Hercegovine, iako, kako kaze, postoje pozitivni znaci, prepoznatljivi u sazrijevanju političke situacije u zemlji, odnosno u nastojanju organa vlasti da preuzmu odgovornost za buducnost zemlje

O buducnosti BiH i odnosima izmedju njenih naroda izgleda da se konacno odlucuje u institucijama vlasti. Alijansa za promjene je otvorila pitanja izmjene Zakona o Vijecu ministara BiH i donesenja izbornog zakona, koji bi trebao uvaziti odluku Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti naroda i medjunarodne konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Inace, donesenje izbornog zakona je uslov za prijem BiH u Vijeće Evrope, Oponenti pomenute akcije Alijanse za promjene se za sada drže skupstinskih klupa. No, HDZ BiH je za jesen najavila neke vaninstalacione akcije. Takvih je u BiH proljetos bilo i u Mostaru i u Trebinju i u Banjoj Luci. Javnost očekuje da organizatori pomenutih akcija, ali i fundacioneri, prozvani za zloupotrebe ovlasti odgovaraju pred zakonom. Istraga o navedenim slučajevima teče traljavo, a i iz redova same Alijanse da se cuti da je to zbog toga što još nisu preuzete sve poluge vlasti. O aktualnom politickom trenutku u BiH razgovarali smo sa Wolfgangom Petricem, Visokim predstavnikom medjunarodne zajednice u BiH.

NN: Da li se, prema Vasoj ocjeni, u nekoliko proteklih mjeseci u BiH dogodilo ista sto bi Vas ucinilo optimistom u pogledu konacne stabilizacije politickih i ekonomskih prilika u BiH?

WP: Vidimo da se u proteklih nekoliko mjeseci situacija razvijala u vrlo interesantnom smjeru. Počevši od uspostavljanja novih organa vlasti do formiranja Vijeca ministara koje je konacno u svoj plan rada uvrstilo ideju "odgovornosti", koju sam prezentirao prije dvije godine. Konacno, dosli smo u fazu u kojoj organi vlasti nastoje da preuzmu odgovornost za buducnost ove zemlje. To je vrlo pozitivan znak. Diskusije koje idu u ovom pravcu pokazuju da politicka scena u BiH sazrijeva.

Jedan od znakova je i da organi vlasti u RS izgleda konacno shvacaju da moraju saradjivati sa haskim Tribunalom. Medutim, moramo vidjeti i istinsko provodjenje nekih namjera koje su deklarativno izrazene u izjavama organa vlasti.

Medutim, i dalje sam ozbiljno zabrinut za stvarno stanje u BiH. Dogadjaji u Banja Luci i Trebinju su pokazali da neki ljudi u RS zaista smatraju da mogu ugrozavati prava naroda Bosne i Hercegovine, na primjer njihovo pravo na slobodu vjeroispovjesti i pravo na slobodno okupljanje. Ukoliko samo pomislite da Ministarstvo unutrasnjih poslova RS smatra da bi trebalo naplatiti svoje aktivnosti koje je poduzelo kako bi osiguralo bezbjednost ljudi tokom komemoracije, to dovoljno jasno ilustrira njihov stav prema pomirenju i povratku izbjeglica. Ovaj konkretan primjer je apsolutno uzasan i rukovodstvo RS-a mora, u svom vlastitom interesu, brzo reagirati kako bi se suprotstavilo ovakvim stavovima.

NN: Kako ocjenjujete otvaranje rasprave oko prosirenja kompetencija Vijeca ministara BiH i incijative Alijanse za promjene o donosenju izbornog zakona, koji će uvaziti odluku Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti naroda? Da li se tu radi o pokretanju nuznih reformskih procesa ili o izazivanju političke krize?

WP: To su dva vrlo ambiciozna zadatka, iako za jedan od njih, odnosno za Izborni zakon, postoji rok. Rok koji je dalo Vijeće Evrope je pitanje za sebe, no najvaznija je cinjenica da je izbore potrebno pripremiti, a sto duže bude trajao proces uspostavljanja okvira za odrzavanje izbora manje je vjerovatno da ce na vrijeme, odnosno prije izbora, biti ispunjeni svi administrativni uslovi za provodjenje izbora. Medjunarodna zajednica je jasno dala do znanja da neće organizirati slijedeće izbore. Nadalje, ne slazem se sa idejom mijenjanja Ustava putem Izbornog zakona. To mora biti ucinjeno upravo obrnuto. Tek kada bude promijenjen Ustav, treba izvršiti i izmjene i dopune Izbornog zakona. Ali ne mozete prejudicirati rezultate ustavnih promjena.

NN: Da li cete iskoristiti svoje ovlasti kada su u pitanju izborni zakon i prosirenje kompetencija vijeca ministara BiH?

WP: Od samog pocetka sam govorio da su to dva pitanja za koja bh. politicari trebaju preuzeti odgovornost. Mi smo spremni pruzititi svoju pomoc u pripremi zakona, spremni smo sudjelovati u konsultacijama, ali zakon koji ima toliku vaznost za demokraciju, kao sto je to slucaj sa Izbornim zakonom, mora biti usvojen od strane demokratskih institucija, s obzirom da je svrha ovakvog zakona da sluzi tim institucijama. To se odnosi i na Zakon o Vijecu ministara.

NN: Da li ste zadovoljni tempom ostvarenja programske ciljeve Alijanse za promjene, odnosno, sveopstih reformi u BiH? Ko je odgovoran za eventualno kasnjenje tih procesa?

WP: U ovoj fazi, nista se ne moze desiti dovoljno brzo. Vec je izgubljeno dosta vremena koje je bilo potrebno za provodjenje sustinske reforme i krajnje je vrijeme da se poduzmu odgovarajuce mjere. Alijansa je odlucila da rjesava ova pitanja i njen program rada je vrlo ambiciozan. Oni su tek nedavno dosli na vlast i naslijedili su vrlo tesku situaciju koju su iza sebe ostavili njihovi prethodnici. Dakle, potrebno je odredjeno vrijeme za prilagodjavanje.

Zabrinjava cinjenica da u toku proteklih mjeseci nije postignut napredak u cilju ispunjavanja uslova koji su postavljeni Road Map-om EU-a. Isto se odnosi i na prijem BiH u Vijece Europe. Ekonomija je u tranziciji i svi oni koji su nadležni za tu oblast, moraju posvetiti punu paznju ekonomskim pitanjima. Sve je manje donatorskih sredstava, medjunarodna ulaganja su ugrozena zbog neozbiljnih politickih intervencija, a ljudima trebaju radna mjesta. Problem je u tome sto napredak u procesu provodjenja reformi u BiH i stvaranju okruzenja koje ce biti povoljnije za poslovanje nije ostvaren adekvatnom brzinom. Nismo ni malo blize potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruzivanju EU, iako ga je Hrvatska upravo potpisala.

Ne mislim da BiH ne moze doci do faze u kojoj se nalazi ova susjedna zemlja. Medjutim, potrebno je poduzeti vise napora u ovom smjeru, i ne smije vise biti oklijevanja i "zrtvovanja bika za kilogram mesa", da upotrijebim frazu koju je upotrijebio bivsi predsjedavajuci Vijeca ministara, gospodin Matic.

NN: Slazete li se sa ocjenama dijela bh. javnosti da Alijansa za promjene nije preuzela sve poluge vlasti, odnosno, da je u pojedinim institucijama ostalo previse kadrova iz bivse vlasti.

WP: Ne mislim da je to pravo pitanje. Ovoj zemlji ne treba drzavna sluzba u koja se mijenja svaki put kada dodje do promjene u strukturama vlasti, nego profesionalna drzavna sluzba u kojoj zaposlenici imaju posao zbog svojih kvalifikacija, a ne na osnovu clanstva u politickoj stranci. Ovim pitanjem se bavi nacrt Zakona o drzavnoj sluzbi, koji je pripremila Radna grupa na osnovu smjernica OHR-a, o kojem se trenutno razgovara na nivou Vijeca ministara i svakako ocekujemo njegovo usvajanje.

NN: Kako objasnjavate nesklad izmedju izvestaja medija (ne samo bh. nego i americkih i engleskih) i brojnih nevladinih udruga o zloupotrebama položaja pojedinaca iz bivse vlasti i cinjenice da je malo ko od prozvanih funkcionera i odgovarao pred pravosudnim organima?

WP: Nekoliko slucajeva je na sudu, na primjer slucaj bivseg premijera Federacije Edhema Bicakcica kojeg sam smijenio sa funkcije u Elektroprivredi BiH. Medjutim, sudstvo u BiH jos uvijek ima slabu osnovu i moramo uciniti sve sto mozemo kako bismo podrzali tuzioce i sudije u njihovom nezavisnom radu i brzom ispunjavanju zadataka. Moj ured i Nezavisna sudska komisija poduzimaju dosta napora u cilju organiziranja sudske procedura i uspostavljanja efikasnijeg sudstva, s obzirom da su nedovoljni kapaciteti do sada bili osnovna prepreka u ovom procesu.

NN: Da li ste se ikada pokajali sto ste se, navodno, usprotivili eliminiranju SDS iz izborne utrke za opce izbore 2000. godine?

WP: Vrlo pazljivo sam pratilo situaciju i to i dalje cinim. Ovo se ne odnosi samo na SDS nego i na druge politickе stranke. SDS treba znati da medjunarodna zajednica vrlo pazljivo prati njihov rad. SDS ima veliki uticaj i ja ih vidim kao jednu izuzetno problematicnu politicku stranku.

NN: Ove godine resorni entitetski ministri mnogo cesce nego predstavnici medjunarodne zajednice u

BiH obilaze povratnike. To se povezuje i sa smanjenjem priliva donatorskih sredstava za povratnike. Ako je to zaista tako, moze li se medjunarodna zajednica u BiH malo vise angazirati na zastiti povratnika?

WP: Entitetski ministri nisuinicirali donosenje nedavnih ključnih odluka kojima se olaksava povratak u BiH, kao sto su izmjene i dopune Zakona o otkupu odnosno privatizaciji stanova u Federaciji BiH i RS. U stvari, ja sam nametnuo te izmjene i dopune Zakona, na zahtjev gospodina Zubaka, ministra za izbjeglice i ljudska prava BiH. Razlog za poduzimanje ovakve mjere bila je cinjenica da entitetski ministri nisu mogli postici dogovor zbog njihove nespremnosti da pronadju zajednicke osnove. Moj ured je takodje posredovao u postizanju dogovora sa Elektroprivredom u Federaciji na osnovu cega su izbjeglicama smanjeni troskovi za priključenje električne energije. Ali je sasvim sigurno da bih bio vise nego zadovoljan ukoliko bi entitetski ministri bili spremni na sebe preuzeti pitanje povratka izbjeglica i punu odgovornost za provodjenje ovog vitalnog procesa. Medutim, smatram da je moj zadatak da stitim prava svih građana BiH. I sasvim sigurno cu nastaviti pazljivo pratiti stavove lokalnih političara prema procesu povratka.

NN: Da li se napadi na povratnike mogu povezati sa smanjenjem broja NATO vojnika u BiH ili je agresivnost ekstremista uvjetovana cinjenicom da su mnoge osobe osumnjicene za ratne zločine još na slobodi?

WP: Mislim da nekoliko faktora doprinosi postojecoj situaciji. Nacionalisti se suočavaju sa sve vecim otporom u javnosti. Povratak je mnogo masovniji nego ranije, a novi organi vlasti su se obavezali na jedan pragmatican plan aktivnosti. Nova politicka orientacija u Bosni i Hercegovini je sasvim suprotna u odnosu na nacionalisticki program. Medutim, postoje snage koje su ozbiljno zainteresirane za pogorsanje ovakve atmosfere, cak i koristenje nasilja u te svrhe. Cinjenica da su optuzeni ratni zločinci u prošlosti podsticali nasilje, prije svega Radovan Karadžić i Ratko Mladić, svakako ne doprinosi atmosferi stabilnosti i pomirenja, kao sto takvoj atmosferi ne doprinose ni jalove diskusije o prekravanju granica u ovom regionu.

NN: Vjerujete li da ce HDZ BiH najesen doista poduzeti njavljene radikalne poteze?

WP: Od HDZ-a ocekujem da se potpuno vrati konstruktivnom diskursu u okviru uspostavljenih ustavnih struktura u Bosni i Hercegovini. HDZ je izložen znatnom pritisku da rjesi ovu situaciju u interesu svog birackog tijela. Nisu se ostvarile najave HDZ-a. Kurs HDZ-a nisu podrzale ni policijske snage niti hrvatska komponenta Armije Federacije. Vecina Hrvata u BiH smatra da je njihova buducnost u Bosni i Hercegovini. Predstavnici HDZ-a su sudjelovali u debati o Izbornom zakonu koja se vodila u Parlamentu BiH. HDZ je predložio i svoj nacrt Izbornog zakona. Vjerujem da ekstremisti koji su prekršili zakon i Ustav gube podršku. Oni ce morati napustiti politicku scenu.

NN: Imate li utisak da HDZ BiH ceka rasplet krize u Makedoniji i na Kosovu, da bi u slučaju da Albanci ostvare svoje maksimilisticke zahtjeve i oni zatrazili svoj entitet u BiH?

WP: Kao sto sam rekao, politika takozvane "Hrvatske samouprave" je zabluda i projekat koji je bio osudjen na propast. Neće biti treceg entiteta. Ovo je BiH, a ne Makedonija ili Kosovo. Buducnost Hrvata je u ovoj zemlji koja trenutno prolazi kroz znacajnu ustavnu reformu. Od ove godine, na osnovu moje odluke, hrvatski narod zajedno sa ostalim konstitutivnim narodima BiH ima status konstitutivnog naroda u oba entiteta. Sada imaju mogućnost da utjecu na zakonodavni proces i stave veto na svaki zakon za koji smatraju da narusava njihove vitalne interese. Vidite da okolnosti ovdje nije moguce uporediti sa drugim zemljama.

NN: Da li ste zadovoljni osadasnjih rezultatima kontrole Hercegovacke banke, odnosno da li bi uskoro mogle biti podignute neke optuznice na temelju konkretnih dokaza?

WP: Ne zelim predvidjeti rezultate do kojih ce doci istraga o Hercegovackoj banci. To je zadatak na kojem radi privremena upraviteljica Banke. Medutim, uvjeren sam da ce biti prezentiran kompletan izvjestaj o aktivnostima Banke. Na kraju krajeva, kriminalci ce biti izvedeni pred lice pravde, a rjesavace se i problem ekstremista kojima je stalo samo do njihovih vlastitih financijskih interesa. Vec je ocigledno da je Hercegovacka banka bila financijska osnova za nezakonite i neustavne paralelne strukture koje su bile sastavni dio takozvane "Hrvatske samouprave".